

Μπροστά στο τρίστρατο

του Νικ. Α. Γ. Λιναρδάτου

«**Τ**ά διλήμματα στην Κάλπη και ό έφιάλτης τής επόμενης ημέρας». Έφτάστηλος (σπανίως) τίτλος τής «Καθημερινής» τής περασμένης Κυριακής. Πρόκληση γιά σκέψεις. Γιά τό δίλημμα μπροστά στην κάλπη τής 4ης 'Οκτωβρίου έγραψα τήν περασμένη έβδομάδα: ήταν, πιστεύω, σαφής ή τοποθέτησή μου: αίτιολογημένη. Σήμερα θά έπιχειρήσω άναφορά στον έφιάλη τής επόμενης ημέρας. "Οχι όμως από τήν όπτική πού τόν βλέπει ή έφημερίδα: τόν έκτροχιασμό τής οικονομίας (δημοσιονομικό έλλειμμα 8%, δημόσιο χρέος 110%).

Υπάρχουν και χειρότερα. Στόν Εσοπομίστ, τό γνωστό έγκυρο διεθνές περιοδικό τής περασμένης εβδομάδας και από διάγραμμα σέ άρθρο μέ τόν τίτλο «Ξεφουσκώνοντας τό κράτος» προκύπτουν τά έξής στοιχεία:

Αύξηση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού επί του ΑΕΠ κατά τήν περίοδο 2007-14 (πρόβλεψη κατά προσέγγιση): Βρεταννία 55%. Ίαπωνία 51%. ΗΠΑ 49%. Γαλλία 31%. Ίταλία 29%. Γερμανία 28%. Δημόσιο χρέος ως ποσοστό επί του ΑΕΠ τό 2014: Ίαπωνία 239%. Ίταλία 132%. ΗΠΑ 112%. Βρεταννία 100%. Γαλλία 96%. Γερμανία 91%. Άντίο εύρωπαϊκές νόρμες. Συνθλιπτικό τό πρόβλημα: εκεί και έδώ. Αίτια «ένα υπερεκτεταμένο και άναποτελεσματικό κράτος μέ πολυέξοδες φιλοδοξίες». Η αντιμετώπιση του δικού μας διακυβεύεται στις αύριανές εκλογές: ή τιθάσευσή του θά έξαρτηθεί κατά πολύ από τήν έκβαση τής εκλογικής άναμετρήσεως.

Πιθανή έκβαση θά είναι πρωτιά του ΠΑΣΟΚ χωρίς άυτοδυναμία: χωρίς τόν άπαιτούμενο αριθμό βουλευτών γιά τόν σχηματισμό κυβερνήσεως. Μία κρίσιμη καμπή των πολιτικών έξελίξεων πού προσομοιάζει κάπως μέ τήν κατάσταση ύστερα από τις εκλογές του Ίουνίου 1989. Τότε υπήρχε ένας Συνασπισμός τής Άριστερας και τής Προόδου (στην ούσία τό ΚΚΕ) υπό τόν Χαρίλαο Φλωράκη: γιά μία ιστορική στιγμή απέβαλε τόν λενινο-σταλινικό δογματισμό του και έλαβε μέρος στο άστικό δημοκρατικό πολιτικό παιγνίδι. (Δέν άργησε νά τό μετανιώσει). Τό άποτέλεσμα ήταν ό σχηματισμός τής δικομματικής κυβερνήσεως υπό τόν Τζαννή Τζαννετάκη.

Είκοσι χρόνια άργότερα τά πράγματα κινούνται διαφορετικά. Άν έπαληθευθούν οι προβλέψεις (οι δημοσκοπήσεις τις όποιες γνωρίζει ό νομιμόφρων πολίτης), τό ΠΑΣΟΚ θά βρεθεί μπροστά σέ ένα τρίστρατο: μπροστά σέ τρεις έπιλογές. (Τό ίδιο θά ισχύσει mutatis mutandis στη λιγότερο πιθανή περίπτωση και γιά τή Νέα Δημοκρατία). Πρώτη έπιλογή ή επιδίωξη νέων εκλογών. Έχει γιά τό ΠΑΣΟΚ τό πλεονέκτημα ότι θά διεξαχθούν μέ τόν τροποποιημένο εκλογικό νόμο Παυλόπουλου: μέ ένα δώρο δέκα επί πλέον έδρών. Γιά τήν χώρα όμως σημαίνει πολλούς μήνες ούσιαστικής άκυβερνησίας σέ μία περίοδο πού χρειάζονται πρωτοβουλίες και τολμηρές αποφάσεις. Έπί πλέον οι εκλογές έχουν μεγάλο οικονομικό κόστος: όταν άκόμα και οι δεκάρες πρέπει νά λογαριάζονται.

Δεύτερος δρόμος ή συνεργασία μέ άλλο κόμμα: κυβέρνηση συνασπισμού. Η περίπτωση συνεργασίας μέ τή Νέα Δημοκρατία πρέπει νά άποκλειστεί κατηγορηματικά. Υπάρχουν βαθύτατες και ριζικές διαφορές κοσμοαντιλήψεως πολιτικής, προγραμμάτων, τρόπων, μεθόδων, προτεραιοτήτων: διαφορές στον τρόπο αντιμετώπισεως τής οικονομικής κρίσεως, ντόπιας και εισαγόμενης. Τό πείραμα τής κυβερνήσεως Ζολώτα (1989-90) παράδειγμα προς άποφυγήν. Άναποτελεσματικότητα και άνταγωνισμός ρουσφετολογίας.

Θεωρητικά θά ήταν έφικτή κυβερνητική συνεργασία μέ τόν ΛΑΟΣ. Υπάρχει έγγύτητα πολιτικών και προγραμματικών κατευθύνσεων. Πατριωτικός παρεμβατισμός είναι ό άυτοχαρακτηρισμός του πολιτικού προγράμματος του ΛΑΟΣ. Είπε ό πρόεδρος του στο 4ο Τακτικό Συνέδριο (5 Ίουλίου) του κόμματος: «Και μέσα στον πατριωτικό παρεμβατισμό θά βρείτε όλόκληρα κεφάλαια από τή διακήρυξη τής 3ης Σεπτεμβρίου στα κοινωνικά θέματα. [Πρόκειται βέβαια γιά τήν ιδρυτική διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ]. ... Πατριωτικός παρεμβατισμός σημαίνει ότι φεύγει τό κεφάλαιο και έρχεται ό λαός». Είναι εύκολα κατανοητό πόσο εύκολα θά έφαρμόζονταν ως κοινή πολιτική οι κρατικοποιήσεις, πού σχεδιάζει τό ΠΑΣΟΚ, του ΟΤΕ, τής Όλυμπιακής, τής Έθνικής Τράπεζας, των λιμανιών κ.ά. Τό «Βήμα» έφημερίδα σοβαρή και γνωστής κομματικής τοποθετήσεως, έδωσε στο σχετικό μέ τό συνέδριο του ΛΑΟΣ ρεπορτάζ τόν τίτλο: «Έμπρός στο δρόμο πού χάραξε ό Άνδρέας τό 1974». (Σημείωση. Γράφω γνωστής κομματικής τοποθετήσεως. Τήν τελευταία Κυριακή συνέβη κάτι ίσως μοναδικό στα χρονικά του Τύπου παγκοσμίως. Η διεύθυνση του «Βήματος» εκχώρησε τή στήλη του κύριου άρθρου, εκεί πού εκφράζονται μόνο οι άπόψεις τής έφημερίδας, σέ πρόσωπο εκπροσωπούν κομματικές θέσεις και άπόψεις, στον κ. Γιώργο Α. Παπανδρέου). Συγκλίσεις λοιπόν: και σέ πλείστα άλλα θέματα. Ό πατριωτισμός: τό πατριωτικό ΠΑΣΟΚ. Έκλεκτικές συγγένειες. Σ' αυτόν τόν κόσμο πού ζούμε τίποτα δέν άποκλείεται. Τό θεωρητικά έφικτό π.χ. νά γίνει έφικτό και στην πράξη.

Μένει ό τρίτος δρόμος. "Οχι προς τόν σοσιαλισμό: προς τή διακυβέρνηση τής χώρας. Κυβέρνηση μειοψηφίας. Μέ πρόταση μάλιστα τής αξιωματικής αντιπολιτεύσεως: μόλις γίνει γνωστό τό άποτέλεσμα τής εκλογής. Ό πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, παλιός θαυμαστής του σκανδιναβικού μοντέλου. Οι κυβερνήσεις μειοψηφίας εκεί είναι συνηθισμένο φαινόμενο. Γιατί όχι και σ' έμάς: σέ αύτήν τή δύσκολη συγκυρία. Άν αντίθετως τό πρώτο κόμμα άρνηθεί, τότε νά κατηγορηθεί μέ πειστικότητα ότι δέν ένδιαφέρεται παρά μόνο γιά τή νομή τής έξουσίας (δύσκολη γιά μία κυβέρνηση μειοψηφίας).

Σκέψεις και παρατηρήσεις αυτές ως τό βράδυ τής Δευτέρας. Δύο δηλώσεις, πού μεταδίδουν τά κανάλια, προκαλούν άλλες σκέψεις: άλλιώτικες. Ό πρόεδρος του ΛΑΟΣ «θά είναι ό ρυθμιστής των έξελίξεων από τήν προσεχή Δευτέρα»: τό είπε στην Κομοτηνή. Η άλλη από τόν κ. Παπανδρέου. Άπρόσμενο, άνατιολόγητο (άποτέλεσμα άνησυχίας; δείγμα πανικού; δυσάρεστες πληροφορίες;) «διάγγελμα» προς τόν λαό σέ στυλ 1974: «Έλληνίδες, Έλληνες...» words, words, words: όπως είπε και ό Άμλετ. Περιττή, κοινότοπη ήθικολογική φλυαρία. Τίποτα καινούργιο. Μόνη άποκόμιση: Ένας έμφατικός «ΟκτώΜθρης»: δύο έξ ίσου έμφατικοί «ΟκτώΜθριοι»: όφελος άλλο κανένα. «Μηδέν στο πηλίκο», όπως ό ίδιος κατέληξε πριν από λίγες ημέρες. (Ίδέ «Η Καθημερινή», 27 Σεπτεμβρίου, σελ. 29).